

és válnak online hozzáférhetővé. Az érdeklődés nagy, a változások gyorsan követik egymást, a vállalkozók új termékeket fejlesztenek ki, a technikai tökéletesítés során új alternatívákat állítanak az információelosztás elé. Nehéz ma elképzelni ennél érdekesebb szakterületet.

/WILLIAMS, M. E.: Usage and revenue data for the online database industry. = Online Review, 9. köt. 3. sz. 1985. p. 205–210./

(Roboz Péter)

Statisztikai adatok az online kereső szakemberekről

Az amerikai Marquis vállalat specializált Ki kicsoda? adatbázisa, a *Marquis Who's Who Directory of Online Professionals*, "becenevén" PRO-files, érdekes szakmai (és életrajzi) adatokat tartalmaz azokról a szakemberekről, akik hivatásszerűen foglalkoznak online információkereséssel. Az adatbázisból statisztikai táblázatokat készítettek 6166 online szakember adatai alapján, akik válaszoltak a Marquis cég kérdőívére. A válaszok többsége (5081, azaz 82%) Észak-Amerikából érkezett. A világ más részein dolgozó online szakemberekről is találunk azonban adatokat, pl. Európából 585, köztük 5 magyar online közvetítő adatait. (Az adatbázis további aktualizálásával feltehetőleg teljesebb lesz a kép.)

Az alábbi néhány jellemző adat az online szakemberekről érdekes összehasonlításokra és következtetésekre ad alkalmat.

Az országok rangsorában első az USA (4786 közvetítő), ezt követi Brazília (276), Nagy-Britannia (254), majd Ausztrália (87). Az európai kontinensen Hollandia vezet (86 közvetítő), őt az NSZK (70), Svédország (53) és Svájc (29) követi. India 69 online közvetítővel megelőzi Japánt, ahonnan 39-en szerepelnek az adatbázisban. Sajátos módon Franciaország közvetítői nem találhatók a statisztikai táblázatokban, ami nyilván az adatbázis (ill. a felmérés) fogyatékosága.

A megfelelő kérdésre választ adók közül a nők aránya nagyobb: 3243 (53%) nő, 2586 (42%) férfi. Indiában viszont a közvetítők 75%-a férfi.

Az online közvetítők koreloszlása szerint a válaszadók nagy része (2131) 1940 és 1949 között született, őket követi az 1950–59 között születettek csoportja (1549). Tehát a szakma többsége fiatal: 40%-uk születési éve 1944 és 1953 közé esik. A legidősebb online közvetítő 80, a legfiatalabb 18 éves volt a felméréskor.

Az online keresési tapasztalatokat mutatja a szakmában eltöltött idő:

6 hónapnál kevesebb	2%
6 hónap–2 év	14%
2–5 év	41%

6–9 év	30%
10 év felett	12%
A havonta online kereséssel töltött idő:	
1–4 óra	27%
5–20 óra	51%
21–40 óra	16%
41–60 óra	5%
61–80 óra	2%
80 óra felett	2%

A közvetítők megoszlása munkahelyük típusa szerint:

Vállalat	46%
Egyetem, tudományos intézet	32%
Állami szervezet	14%
Egyéb	8%

A válaszolók 51%-a hivatásos online közvetítő, illetve könyvtáros, 22%-a információs menedzser. A végfelhasználók aránya 8%.

A következő adatok a szolgáltatóközpontokra és az adatbázisokra vonatkoznak. A használt szolgáltatóközpontok rangsora a használó közvetítők számának és arányának feltüntetésével:

1. Dialog	4689	(76%)
2. BRS	2179	(35%)
3. SDC	2074	(34%)

Ezután néhány amerikai központ következik, majd így folytatódik a sor:

10. Pergamon-InfoLine	609	(10%)
11. CAS Online	602	(10%)
12. ESA-IRS	522	(8%)
13. Télésystemes Questel	422	(6%)

A rangsorban a Data-Star a 18. (285 felhasználóval), a DIMDI a 26., az I. P. Sharp a 31., az INKA Karlsruhe a 33., a DRI a 34. stb. (A felsorolt szolgáltatóközpontok egy kivételével Magyarországról is elérhetők – A ref.)

Az 553 európai felhasználó közül 428-an használnak a következő amerikai rendszerek közül egyet vagy többet: Dialog, BRS, SDC, OCLC, NLM, MDC, Dow Jones. Fordítva, 672 USA-beli felhasználó (a 4786 14%-a) használ hat európai szolgáltatóközpontot.

A leginkább használt 10 adatbázis a következő:

1. Medline (orvosi)	1719 felhasználó
2. ABI/Inform (üzleti)	1650 felhasználó
3. CA Search (kémia)	1417 felhasználó
4. ERIC (oktatás)	1326 felhasználó
5. Compendex (műszaki)	1186 felhasználó
6. PsycINFO (pszichológia)	1182 felhasználó
7. Biosis (biológia)	1125 felhasználó
8. NTIS (multidiszciplináris)	1101 felhasználó
9. Management Contents (vezetés, szervezés)	916 felhasználó
10. Inspec (fizika, elektronika, számítástechnika)	909 felhasználó

A további sorrendben a Magyarországon népszerű adatbázisok közül a SciSearch a 12., a PTS Promt a 13., a CAB Abstracts a 22., a WPI a 24., a Chemname a 35., a CAS pedig a 40. helyet foglalja el.

A keresett témakörök, illetve a közvetítők szakértelmének rangsora a közvetítők száma és aránya tekintetében a következő (a megkérdezettek egynél több szakterületet is beírhattak):

1. Üzleti élet, gazdaság, szervezés	1735	(28%)
2. Orvostudomány-biológia	1477	(24%)
3. Természettudomány, technika	1138	(18%)
4. Kémia, vegyipar	1022	(17%)
5. Oktatás	987	(16%)

11. Számítástechnika	641	(10%)
12. Állam- és jogtudomány	598	(10%)
13. Energia és környezet	563	(9%)
14. Multidiszciplináris	530	(9%)
15. Szabadalmak	526	(9%)
16. Elektronika, elektrotechnika stb.	489	(8%)

A végfelhasználók keresési szakterületei hasonló elosztást mutatnak, mint a közvetítők fenti adatai: vezetnek az üzleti témák (36%), ezt követi a kémia (28%), az orvostudomány és a biológia (23%), majd a természettudományok és a technika (21%).

A Marquis PRO-files adatbázis, ha jelenleg nem is ad teljes képet a világ online szakembereiről és az online szolgáltatóközpontok, illetve az adatbázisok használatáról, reprezentatív statisztikai felmérésnek tekinthető. Az adatbázis adatainak értékelése többeképpen jól mutatja a mai online információszolgáltatások néhány jellemző vonását. Az adatbázis a Dialog rendszer 235-ös sz. állományaként kereshető, de nyomtatott formában is megjelent (634 oldal a szakemberek adatainak ismertetése, 175 oldalt tesznek ki az indexek). Az online adatbázis természetesen elsősorban a szakmai és életrajzi adatok keresését szolgálja, valamint arra alkalmas, hogy különböző szempontoknak megfelelő közvetítők jegyzékét állíthassuk össze.

/CHATTERTON, F.—PEMBERTON, J.: The online professionals — Who does what ... The Marquis/Online, Inc. Project. = Online, 9. köt. 4. sz. 1985. p. 15—24./

(Roboz Péter)

Húszéves az ÚVTEI

Csehszlovákia tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszerének vezető intézménye, az ÚVTEI (Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací — Tudományos, Műszaki, Gazdasági Információs Központ) 1986. április elsején ünnepelte meg huszadik születésnapját. Intézményi alapjait mindenekelőtt az ÚTEIN (Ústav technických informací — Műszaki és Gazdasági Információs Intézet) és az STK (Státní Technická knihovna — az Állami Műszaki Könyvtár, amely korábban — 250 éves múlttal visszatekintve — Műszaki Felsőoktatási Könyvtárként működött) összevonása teremtette meg.

Létét többféle felismerésnek köszönheti. Egyrészt néhány kísérleti év tapasztalatai nyomán kiderült: a folyton-folyvást változó tárcakeretek között nem lehet sem megbízhatóan működő, sem kellően gazdaságos információs rendszert kiépíteni. Másrészt rádöbbenek arra, hogy nincs hatékony dokumentációs-információs munka szakkönyvtári háttér nélkül. Harmadrészt: kellett egy olyan központi szervezet, amely biztosítja a csehszlovák információs rendszer nemzetközi kapcsolatait, különösen a szocialista országok akkor kialakulóban lévő információs rendszeréhez kívánatos kapcsolatokat. Negyedrész: az új információs technika meghosszab-